

користувачем самостійно з дотриманням вимог нормативно-правових актів з питань гірничого нагляду за раціональним використанням надр. Такі одиниці виміру застосовуються в економічних розрахунках, тому належить і до одиниць виміру в обчисленнях, що проводяться за потребами економічної геології.

Відмітимо, що за ПКУ, визначається такий показник, як база оподаткування надрокористувача. За базу оподаткування прийнято вартість обсягів видобутих у податковому (звітному) періоді корисних копалин (мінеральної сировини). Ця вартість окремо обчислюється для кожного виду корисної копалини (мінеральної сировини) і кожної ділянки надр на базових умовах поставки (склад готової продукції гірничодобувного підприємства) [2, с. 370]. Нами замість поняття бази оподаткування пропонується застосовувати поняття фіскальної бази або бази нарахування, яка визначається показником надро-ресурсного продукту.

Висновки

Ряд положень чинної нормативної бази нарахування плати за користування надрами має певні недосконалості, що обумовлені, наш погляд, не логічними трактуваннями, граматичними недопрацюваннями змісту понять і виразів.

Геологічне вивчення надр нами розглядається як економічне відтворення надровартостей. Нами обґрунтовуються для запровадження нові поняття фіскальної геології: надро-ресурсний об'єкт (наявні в надрах корисні копалини, породи, підземне середовище та інші об'єкти); надро-ресурсний продукт (вилучені з надр об'єкти) надро-фіскальний дохід; надро-фіскальний продукт (видобути з надр речовини, по обсягах яких нараховується надро-фіскальний дохід); конкретний об'єкт нарахування надро-фіскального доходу (мідна руда, торф); база нарахування НФД (параметр

конкретного об'єкта, відносно якого за певними нормативами нараховується дохід).

Список використаних джерел

1. Про надра: Кодекс України від 27 липня 1994 року №132/94-ВР.
2. Податковий кодекс України. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 496 с.
3. Малюк Б.І. Надрокористування у країнах Європи і Америки: довідн. вид. / Б.І. Малюк, О.Б. Бобров, М.Д. Красножон. – К.: Географіка, 2003. – 197 с.: іл. 90. – Бібліогр: С. 196–197.
4. Основи економічної геології: Навч. посіб. для студ. геол. спец. вищ. навч. закл. освіти / М.М. Коржнев, В.А. Михайлов, В.С. Міщенко [та ін.]. – К.: Логос, 2006. – 223 с.: іл. – Бібліогр: С. 218–222.
5. Рудько Г.І., Плотніков О.В., Курило М.М., Радованов С.В. Економічна геологія родовищ залізистих кварцитів. – К.: «Академпред», 2010. – 272 с.
6. Вітенко О., Коваленко Г. Плата за користування надрами / Вісник податкової служби. – 2012. – №14. – С. 18–19.
7. Лист ДПС України від 15.06.2012 №10092/6/15–2116 «Про визначення об'єкта та бази оподаткування платою за користування надрами для видобування корисних копалин».
8. Лист Державної податкової служби України від 01.11.2012 №4536/О/61–12/15–2116: Про надання індивідуальної податкової консультації з плати за користування надрами.
9. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального каменю, затвердженої наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин при Міністерстві екології та природних ресурсів України від 16.12.2002 №199, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.01.2003 за №78/7399.
10. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.94 №827 (із змінами і доповн.).

УДК 657.6 (075)

к.е.н., кафедра обліку та економічного аналізу, Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, С.О. КЛИМЕНКО,

Сучасні процеси організації обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів підприємств

У статті розглянуто підходи до обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів підприємства за його операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю і у зв'язку із запитами фінансового управління.

Ключові слова: організація обліку та економічного аналізу, грошові кошти підприємства, міжнародні стандарти фінансової звітності.

В статье рассмотрены подходы к учетно-аналитическому обеспечению денежных средств предприятия по

его операционной, инвестиционной и финансовой деятельности в связи с запросами финансового управления.

Ключевые слова: организация учета и экономического анализа, денежные средства предприятия, международные стандарты финансовой отчетности.

In the article the attention is looking to the accounting-analytic ensuring of the enterprise money from operating, investment and financial activity and his connection with the financial management.

Keywords: organization of accounting and economic analysis, enterprise money, international standards of financial accounts.

Постановка проблеми. Однією з проблем, що виникають перед підприємствами в сучасних умовах, є відновлення і збереження динаміки циклів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, що є запорукою необхідної ліквідної позиції підприємства і реалізації його попиту на кошти. Вирішення цієї проблеми неможливе без глибоких досліджень економічних механізмів, що визначають грошові потоки кожного окремого суб'єкта господарювання. Таким чином, існує нагальна потреба в розробці відповідного обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів, підвищенні наукової обґрунтованості прийняття фінансових рішень в умовах нестабільності та ризику, розробці системи аналітичних моделей управління коштами. Необхідність в організації обліку, контролю та економічного аналізу грошових коштів на підприємствах обумовлена існуванням практичних потреб фінансового управління, що стоять на рівні проблеми виживання окремих підприємств, галузей і виходу із кризового стану економічної системи в цілому.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у розробку теоретичних засад реформування вітчизняного бухгалтерського обліку та аналізу зробили І. Бланк, С. Голов, Л. Лігоненко та Г. Ситник, В. Пархоменко, С. Зубілевич, В. Костюченко, які досліджували проблеми та перспективи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємств в Україні. Задля сприяння процесові складання фінансової звітності за вимогами МСБО розроблено відповідну методiku трансформації фінансової звітності.

Мета статті – дослідити роль процесів організації обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів підприємства у відновленні і збереженні динаміки циклів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація світових економічних ринків, широкомасштабний розвиток підприємництва, динамічна зміна податкового законодавства України зробили на сьогодні особливо актуальним питання про входження нашої країни до світового економічного простору. Але цей процес вимагає перегляду всього чинного законодавства, удосконалення системи обліку, звітності. Перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) надає українським підприємствам можливість для ефективного функціонування інформаційної системи підприємства. Застосування таких єдиних стандартів дозволяє міжнародним фінансовим ринкам об'єктивно оцінити результати діяльності підприємств та забезпечує для зацікавлених сторін та інвесторів відкритість, прозорість і зіставність фінансової звітності суб'єктів господарювання. Адаптація звітності українських підприємств до МСФЗ дозволить уникнути необхідності складання податкової та спеціалізованої звітності, зменшити ризики для інвесторів та кредиторів, забезпечити прозорість та зрозумілість інформації, підвищити

зростання довіри до показників фінансової звітності, поглибити міжнародну кооперацію в галузі бухгалтерського обліку. Згідно з МСБО 1 «Подання фінансових звітів» звіт про рух грошових коштів – інформація про надходження і вибуття грошових коштів унаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності протягом звітного періоду. Основним з елементів фінансових звітів є рух грошових коштів [7].

Міжнародні стандарти не визначають форму балансу, але містять вимоги щодо розкриття певних статей активів, зобов'язань та власного капіталу. МСБО 1 містить такий мінімальний перелік статей, які слід наводити безпосередньо в балансі: грошові кошти та їхні еквіваленти тощо. Грошові кошти та їхні еквіваленти належать до складу поточних активів. До складу поточних активів включаються грошові кошти в касі, на рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій. Грошові кошти, які не можна використати для поточних операцій, слід виключати зі складу поточних активів. Еквіваленти грошових коштів є короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму грошових коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості. Такими еквівалентами вважають високоліквідні короткострокові боргові цінні папери. МСФЗ також передбачено складання Звіту про рух грошових коштів. Порядок складання і подання Звіту про рух грошових коштів визначається МСБО 7 «Звіти про рух грошових коштів» [8].

Планова інформація стосовно грошових коштів формується безпосередньо на підприємстві виходячи зі стратегічних напрямів його розвитку, вимог чинного законодавства та відповідних нормативних документів, і міститься у фінансових планах, бізнес-планах, інвестиційних проєктах, кошторисах. Основними джерелами фактографічної інформації щодо грошових коштів є бухгалтерський облік. За напрямками використання інформація стосовно руху грошових коштів розподіляється на зовнішню (яка використовується для оцінки та контролю дотримання чинного законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативних документів), планову (яка є базою порівняння для аналізу і контролю виконання планових показників), фактографічну (яка характеризує залишки, обороти з надходження і витрачання грошових коштів підприємства і використовується в аналізі, контролі та прогнозуванні).

Найбільш послідовний та аналітично цілісний методичний підхід представлено в роботах українського дослідника професора І.О. Бланка. Згідно з викладеною концепцією аналіз грошових потоків підприємства доцільно проводити за такими етапами роботи, як вивчення динаміки обсягу формування позитивного грошового потоку, оцінка обсягу формування від'ємного грошового потоку, дослідження збалансованості грошових потоків, вивчення синхронності грошових потоків та оцінка ефективності грошових потоків. Запропонована методика забезпечує комплексне вивчення характеристик грошових коштів у процесі аналізу, логічність побудови аналітичної процедури, передбачає широкий спектр розрахункових показників, що пропонуються до використання [1].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Л.О. Лігоненко та Г.В. Ситник, розвиваючи та доповнюючи існуючі методичні підходи, стверджують, що аналіз грошових коштів передбачає проведення таких етапів дослідження [5, с. 105]:

- 1-й етап. Аналіз обсягу та динаміки грошових коштів, метою проведення якого є визначення загальних обсягів грошових коштів, основних тенденцій та пропорцій їх розвитку.
- 2-й етап. Аналіз джерел формування грошових коштів, що передбачає вивчення структури позитивного грошового потоку за видами діяльності, ранжирування джерел надходження грошових коштів, визначення місця (вагомості) кожного з них у грошовому забезпеченні функціонування підприємства.
- 3-й етап. Аналіз напрямів використання грошових коштів, об'єктом якого є вихідний грошовий потік підприємства. Оцінка структури вихідного грошового потоку за видами діяльності та ранжирування окремих напрямів використання дозволяє визначити найбільш «грошомісткі» з них та, відповідно, зосередити увагу на процесі їх формування, можливих резервах скорочення, ефективного розподілу в часі. Так, на підприємстві доцільно проаналізувати вихідний грошовий потік від операційної діяльності за видами виплат, що його формують. Результати такого аналізу надають цінну інформацію для прийняття оперативних рішень та прогнозування перспективного стану вихідного грошового потоку.
- 4-й етап. Аналіз рівномірності грошових коштів, метою якого є ідентифікація та оцінка основних видів грошових потоків за ступенем регулярності здійснення, виявлення факторів коливань грошових коштів, наявності та причин затримок у надходженні грошових коштів та відкладенні запланованих видатків.

Викладена послідовність аналізу грошових коштів та система аналітичних показників, що формує зміст кожного з етапів роботи, дозволяє забезпечити комплексне дослідження грошових коштів, надає всебічну та повну інформацію про стан і тенденції розвитку грошових потоків, розкриває причинно-наслідкові зв'язки цих тенденцій, що створює підстави для формування коректних висновків та прийняття ефективних управлінських рішень у сфері управління грошовими коштами.

У табл. 1 наведена інформація про обсяг та динаміку грошових коштів підприємства в результаті операційної діяльності в 2011–2012 роках. Чистий рух коштів від операційної діяльності у 2012 році становить 271,9 тис. грн., що на 27,2 тис. грн. більше, ніж у 2011 році. Цей показник позитивно характеризує діяльність підприємства протягом звітного періоду. В основному рух коштів від операційної діяльності збільшився за рахунок надходжень від реалізації товарів, робіт, послуг на суму 510,1 тис. грн. протягом звітного періоду. Окрім надходжень в операційній діяльності ПП «Архпроект–Миколаїв» були і витрати на діяльність підприємства, такі як на оплату праці в сумі 380,6 тис. грн. у 2012 році, що на 14,8 тис. грн. більше, ніж у 2011 році.

У табл. 2 наведена інформація про обсяг та динаміку грошових коштів підприємства у результаті інвестиційної діяльності в 2011–2012 роках. Загалом чистий рух коштів від інвестиційної діяльності збільшився протягом досліджуваного періоду на 5,7 тис. грн. (39,6%). Значну частку в процесі інвестиційної діяльності займає реалізація та придбання необоротних активів. Реалізація необоротних активів у 2012 році становить 735,4 тис. грн., що на 196,2 тис. грн. (36,4%) більше, ніж у 2010 році. Сума придбання необоротних активів у 2012 році також збільшилася протягом звітного періоду на 190,5 тис. грн. Але, зіставивши показники реалізації та придбання, бачимо, що чистий рух від інвестиційної діяльності збільшився, що є позитивною тенденцією.

У табл. 3 наведена інформація про обсяг та динаміку грошових коштів підприємства у результаті фінансової діяльності в 2011–2012 роках. Чистий рух коштів за звітний період становить 756,6 тис. грн., що на 148,4 тис. грн. (24,4%) більше, ніж за попередній період. Також збільшилася стаття «чистий рух коштів від фінансової діяльності» на 115,5 тис. грн. (33,1%) у 2012 році. У результаті фінансової діяльності ПП «Архпроект–Миколаїв» стаття «погашення позик» збільшилася на 0,4 тис. грн. (3,3%), що свідчить про своєчасне погашення отриманих раніше позик. Спостерігається залишок коштів на кінець року, який становить 428,7 тис. грн. та збільшився протягом звітного періоду на 100,8 тис. грн. (30,7%).

Таблиця 1. Стан грошових коштів підприємства від операційної діяльності 2011–2012 років

Показник	2011	2012	Приріст в 2012 році	
			тис. грн.	у %
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Надходження від:				
Реалізації продукції (товарів, робіт, посл.)	3275,5	3785,6	510,1	15,6
Установ банків, відсотків за поточними рахунками	14,3	17,6	3,3	23,1
Бюджету, податку на додану вартість	41,3	50,1	8,8	21,3
Витрачання на оплату:				
Товарів (робіт, послуг)	1521,0	1813,1	292,1	19,2
Працівникам	365,8	380,6	14,8	4,0
Витрат на відрядження	6,2	7,3	1,1	17,7
Зобов'язань з податку на додану вартість	545,9	630,9	85,0	15,6
Зобов'язань з податку на прибуток	627,8	725,6	97,8	15,6
Відрахувань на соціальні заходи	19,7	23,9	4,2	21,3
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	244,7	271,9	27,2	11,1
Чистий рух коштів від операційної діяльності	244,7	271,9	27,2	11,1

Таблиця 2. Стан грошових коштів підприємства від інвестиційної діяльності 2011–2012 років

Показник	2011	2012	Приріст у 2012 році	
			тис. грн.	у %
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності				
Реалізація:				
необоротних активів	539,2	735,4	196,2	36,4
Придбання:				
необоротних активів	524,8	715,3	190,5	36,3
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	14,4	20,1	5,7	39,6
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	14,4	20,1	5,7	39,6

Таблиця 3. Стан грошових коштів підприємства від фінансової діяльності 2011–2012 років

Показник	2011	2012	Приріст у 2012 році	
			тис. грн.	у %
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності				
Надходження власного капіталу	361,7	477,0	115,3	31,9
Погашення позик	12,0	12,4	0,4	3,3
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	349,1	464,6	115,5	33,1
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	349,1	464,6	115,5	33,1
Чистий рух коштів за звітний період	608,2	756,6	148,4	24,4
Залишок коштів на початок року	280,3	327,9	47,6	17,0
Залишок коштів на кінець року	327,9	428,7	100,8	30,7

Таблиця 4. Аналіз структури грошових коштів підприємства

Вид діяльності	2011	2012	Приріст у 2012 році	
			тис. грн.	%
Операційна	244,7	271,9	27,2	11,1
Інвестиційна	14,4	20,1	5,7	39,6
Фінансова	349,1	464,6	115,5	33,1
Чистий рух коштів	608,2	756,6	148,4	24,4
Загальна оцінка якості управління	Добрий стан	Добрий стан	–	–

У табл. 4 наведена структура грошових коштів підприємства за останні два роки.

У 2011–2012 роках якість управління підприємством можна охарактеризувати як добру, оскільки чистий рух грошових коштів має позитивну тенденцію до зростання. Основний рух грошових коштів підприємства генерує операційна діяльність. На підприємстві також приділяють увагу здійсненням інвестицій, це можна оцінити позитивно, оскільки інвестиції принесуть позитивний ефект у майбутньому.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Аналіз нормативно-правових актів з організації обліково-аналітичного забезпечення грошових коштів в Україні дозволяє зробити висновки, що на сьогодні нормативно-законодавча база щодо готівкового обігу, готівкових та безготівкових розрахунків в основному відповідає потребам підприємства. Аналіз рівномірності, динаміки, збалансованості та складу грошових коштів підприємства за видами його діяльності дозволяє вчасно реагувати на загрози дестабілізації його діяльності.

Переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є, і вони незаперечні для більшості українських користувачів фінансової звітності. МСБО можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки й світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСБО, роблять її більш аде-

кватною й здатною відобразити справжній майновий і діловий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСБО важлива не тільки для іноземних, а й для національних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Бланк І.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 496 с.
2. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика. – К.: ЦУЛ, 2009. – 328 с.
3. Голов С.Ф. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №7. – С. 3–9.
4. Грилицька А. Математичні моделі оптимізації грошових залишків та аналіз руху грошокоштів // Економіст. – 2009. – №9. – С. 50–53.
5. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками: Навч. посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 255 с.
6. Клименко С.О., Мікрюкова Л.В. Аудит розрахунків з оплати праці в бюджетних установах // Інноваційна економіка. – 2013. – №8. – С. 313–315.
7. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, ч. 2 / Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Зеніна О.О., Гик О.В., Біндер С.Г. – К.: МФБ і АПУ, 2010. – 402 с.
8. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2007: зміни та доповнення / Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів України, 2007. – 224 с.

9. Надточій С.І. Аналіз грошових потоків підприємства з використанням динамічної мультиплікативної оцінки їх ефективності та дослідження їх рядів динаміки як завершальної складової аналізу

грошових потоків підприємства в системі управління ними // 36. наукових праць: Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №8. – С. 81–85.

УДК 005.952.2

Т.С. УДОВЕНКО,
магістр, Київський національний університет технологій та дизайну,
С.М. НЕВМЕРЖИЦЬКА,
к.т.н., доцент, Київський національний університет технологій та дизайну

Формування ефективної кадрової політики на підприємстві

У статті досліджено сучасні проблеми, що виникають у процесі формування кадрової політики на підприємстві. Розглянуто та проаналізовано теоретичні аспекти побудови ефективної кадрової політики та виявлено перспективи розвитку системи роботи з персоналом. Внесено пропозиції щодо формування ефективної кадрової політики на підприємстві.

Ключові слова: кадрова політика, принципи формування, етапи проектування, методи оцінки, розвиток персоналу, розвиток особистості.

В статье исследованы современные проблемы, возникающие в процессе формирования кадровой политики на предприятии. Рассмотрены и проанализированы теоретические аспекты построения эффективной кадровой политики и выявлены перспективы развития системы работы с персоналом. Внесены предложения по формированию эффективной кадровой политики на предприятии.

Ключевые слова: кадровая политика, принципы формирования, этапы проектирования, методы оценки, развитие персонала, развитие личности.

The article studies the current problems that arise in the process of personnel policy in the company. Considered and analyzed theoretical aspects of building effective personnel policies and identified prospects of working with the staff. Proposals concerning the formation of an effective personnel policy in the enterprise.

Keywords: personnel policies, principles of formation stages of design, evaluation, staff development, personality development.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження полягає у необхідності наукового обґрунтування визначення ролі кадрової політики в сучасних умовах роботи системи управління персоналом.

Кожне підприємство обов'язково проводить кадрову політику в межах своєї загальної стратегії розвитку. Це стосується підприємств будь-якої форми власності. Кадрова політика є одним із вирішальних напрямів організації суспільства; частіше за все вона розуміється як система прин-

ципів, методів, вимог, що визначають головні напрями роботи з кадрами [1].

В умовах нашої країни в даний час потрібна кадрова політика, що спирається на стратегію і принципи ринкових відносин, демократизацію суспільства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблеми кадрової політики знаходять своє відображення у працях таких вчених, як В.Г. Воронков, Ю.Г. Одегов, Н.В. Пошерстник, Т.І. Філіпова, Г.В. Щокін, В.Г. Щербак, О.М. Яковенко, О.В. Крушельницька, Д.П. Мельничук, Н.Л. Гавкалова, Н.С. Марков, Л.В. Балабанова та ін., але проблема і до сьогодні залишається актуальною.

Метою статті є аналіз науково-теоретичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо формування кадрової політики як основної конкурентної переваги підприємства в сучасних умовах розвитку національної економіки.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання: вивчення особливостей формування кадрової політики на підприємствах; визначення основних проблем у сфері функціонування кадрової політики на вітчизняних підприємствах; розробка рекомендацій щодо формування ефективної кадрової політики на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Кадрова політика – система теоретичних поглядів, ідей, принципів, які визначають основні напрями роботи з персоналом, її форми та методи. Вона розробляється власниками підприємства (організації), вищим керівництвом, кадровими службами для визначення генерального напрямку та засад роботи з кадрами, загальних і специфічних вимог до них [2]. Це – одна з базових сфер загальнодержавної соціально-економічної політики, яка безпосередньо пов'язана з активізацією людського фактора, реалізацією економічних, політичних та соціальних програм. Через кадрову політику здійснюється реалізація цілей і завдань управління персоналом, тому її вважають ядром системи управління персоналом.

Проблеми кадрової політики торкаються безпосередньої організації управління людьми, їх підготовки, розподілу та використання, однак до названих проблем вся кадрова політика не зводиться. У широкому змісті вона охоплює ідеологію, економіку, культуру, соціальну сферу. Не менше зна-